

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

หัวข้อ “การละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบข้ามพรมแดน :

การแก้ไขปัญหาช่องว่างของการคุ้มครองโดยผ่านกลไกความรับผิดชอบนอกอาณาเขต”

วันที่ ๑๖ - ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑

ณ โรงแรมโนโวเทล เพลินจิต ถนนสุขุมวิท กรุงเทพฯ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบข้ามพรมแดน : การแก้ไขปัญหาช่องว่างของการคุ้มครองโดยผ่านกลไกความรับผิดชอบนอกอาณาเขต” ซึ่งเป็นการจัดร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในฐานะประธาน SEANF กับสถาบัน Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (RWI) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตราสารทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบนอกอาณาเขต อันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน ความท้าทายทางกฎหมาย และข้อจำกัดทางกฎหมายของความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (๒) สร้างความมั่นใจในกลไกการบังคับใช้กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน (๓) เพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (๔) เสริมสร้างบทบาทและความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรทางการค้า/องค์กรภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในบริบทที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และ (๕) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวทางการปฏิบัติที่ดี และความท้าทายในการจัดการกับกรณีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการนี้มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

๑. การกล่าวเปิดการประชุม (Opening Remarks) ของประธาน กสม.

นายวัส ติงสมิตร ประธาน กสม. ได้กล่าวความเป็นมาของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “การละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบข้ามพรมแดน : การแก้ไขปัญหาช่องว่างของการคุ้มครองโดยผ่านกลไกความรับผิดชอบนอกอาณาเขต” ซึ่งเป็นโครงการที่จัดร่วมกับสถาบัน RWI โดยการสนับสนุนของ Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA) เพื่อให้สมาชิก SEANF ผู้เชี่ยวชาญผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรภาคประชาสังคม ได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี และข้อท้าทายที่พบจากกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน ซึ่งพบว่าในรอบหลายปีที่ผ่านมา สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการเกิดขึ้นของคำถามว่า

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหรือไม่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในต่างประเทศ พร้อมทั้งมีอำนาจหรือไม่ที่จะบังคับให้บุคคลหรือองค์กรในประเทศต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีกรณีการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติและมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคจะสามารถดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ประเทศที่เป็นที่ตั้งหลักของกิจการ (home state) ทราบดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากการลงทุน

นอกจากนี้ ปัจจุบันวงการระหว่างประเทศกำลังสนใจมากขึ้นถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบ เช่น กลุ่มเสี่ยงทางภูมิศาสตร์ กลุ่มคนที่ยากจน ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ คนพิการ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) เป็นตราสารระหว่างประเทศที่ถือเป็นเครื่องมือในการรับมือและแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดจากสภาวะโลกร้อน ซึ่งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ (CHRP) ที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของ SEANF จะได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการไต่สวนระดับชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฟิลิปปินส์ เพื่อไต่สวนว่าผู้ปล่อยคาร์บอนรายใหญ่ของโลก (Carbon Majors) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนฟิลิปปินส์อย่างไรบ้าง เพื่อนำไปสู่คำถามว่าผู้ปล่อยคาร์บอนรายใหญ่ของโลก (Carbon Majors) ควรจะมีความรับผิดชอบหรือจะเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร

๒. หัวข้อ “กำหนดความหมายและความเข้าใจ – การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน”

ศาสตราจารย์ Thomas Gammeltof Hansen ผู้อำนวยการด้านการวิจัย สถาบัน RWI ได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต ซึ่งแม้ในปัจจุบันยังไม่มีตราสารหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขตโดยเฉพาะโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติ ในหลายประเทศและในหลายภูมิภาคได้พัฒนากฎหมายภายในของตน ตลอดจนการมีแนวปฏิบัติร่วมกันที่เป็น soft-law ที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการของภาคเอกชนที่ข้ามพรมแดนความร่วมมือที่ข้ามพรมแดนของรัฐทั้งในระหว่างรัฐที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ความร่วมมือระหว่างประเทศใดประเทศหนึ่งหรือกลุ่มประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ โดยมีองค์การระหว่างประเทศพยายามเข้ามาเป็นตัวกลางหรือผู้สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาหรือการเจรจาระหว่างรัฐในประเด็นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบนอกอาณาเขต รวมทั้งการยอมรับร่วมกันที่มากขึ้นในระดับระหว่างประเทศว่าการประกอบกิจการของบริษัทเอกชนสร้างผลกระทบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดนได้ในหลายกรณี

๓. หัวข้อ “การสำรวจตราสารและกลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวกับประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน”

ศาสตราจารย์ Mark Gibney มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนาได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของประเด็นว่าด้วยความรับผิดชอบนอกอาณาเขต ซึ่งเริ่มต้นจากบทบาทของนักวิชาการที่ทำการศึกษาและวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ก่อนที่ประเด็นนี้จะได้รับการพัฒนาให้เป็นการประชุมเชิงวิชาการอย่างไม่เป็นทางการโดยคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (CESCR) เป็นครั้งแรกในปี ๒๕๔๖ จนต่อมาในปี ๒๕๕๐ จึงได้มีการจัดประชุมทางวิชาการว่าด้วยความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (Extraterritorial Obligations (ETO) Consortium) โดยกลไกของสหประชาชาติขึ้นอย่างเป็นทางการ

แนวคิดว่าด้วยความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (ETO) ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในระหว่างการประชุมที่เมืองทิลเบิร์ก (Tilburg) ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี ๒๕๕๒ ทำให้เกิดการอธิบายแนวคิดที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบนอกอาณาเขตในทางวิชาการอย่างกว้างขวางและหลากหลาย เกิดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้จำนวนมาก เช่น ข้ามชาติ (transnational) นอกอาณาเขต (extraterritorial) ข้ามพรมแดน (transborder) ระดับโลก (global) ระหว่างประเทศ (international) เป็นต้น จนกระทั่งในปี ๒๕๕๔ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (CESCR) จึงได้มีการจัดทำหลักการมาสทริชท์ว่าด้วยความรับผิดชอบนอกอาณาเขตของรัฐในด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Maastricht Principles on Extraterritorial Obligations of States in the area of Economic, Social and Cultural Rights) ขึ้นเพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขตอย่างเป็นทางการ

๔. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในระดับภูมิภาคในประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขตโดยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(๑) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมา (MNHRC)

ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมานำเสนอประสบการณ์ของเมียนมาในประเด็นที่เกี่ยวกับโครงการสวนปาล์มน้ำมันขนาดใหญ่ที่ลงทุนโดยบริษัทร่วมทุนของมาเลเซียและเมียนมา โดยได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่าโครงการนี้ได้สร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมาได้รับการส่งต่อเรื่องมาจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซีย (SUHAKAM) ที่ได้รับคำร้องจากองค์กรภาคประชาสังคมของเมียนมา ซึ่งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมาได้ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบกรณีนี้ พร้อมทั้งได้มีความเห็นและมีข้อเสนอแนะไปถึง

ประธานาธิบดีของเมียนมาเพื่อให้รัฐบาล โดยกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อไป

(๒) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ (CHRP)

ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับกลไกความรับผิดชอบของรัฐและการขัดกันของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบนอกอาณาเขต สภาพการประกอบธุรกิจภายในประเทศของฟิลิปปินส์ การลงทุนจากต่างประเทศและการลงทุนโดยตรงในฟิลิปปินส์ การดำเนินงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ในประเด็นว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานของฟิลิปปินส์ในอนาคต โดยผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์มีข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการในอนาคตว่า ประเด็นว่าด้วยความรับผิดชอบนอกอาณาเขตจะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้สูงสุดขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายภายในประเทศที่ครอบคลุมการกำหนดนโยบายของภาครัฐและการเยียวยา นอกจากนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรเริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้องประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขตจากจุดที่ตนเองได้เปรียบหรือที่สามารถดำเนินการได้ก่อน ทั้งนี้ เพราะประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขตยังมีความชัดเจนน้อยมากในปัจจุบัน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับกระบวนการในการแสวงหาข้อมูลและข้อเท็จจริง โดยเฉพาะการวิเคราะห์ให้เห็นห่วงโซ่อุปทานตลอดทั้งกระบวนการผลิตทั้งหมด โดยในส่วนของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์นั้น จะให้ความสำคัญกับการเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลของฟิลิปปินส์เร่งในการจัดทำ ให้ความเห็นชอบ และการนำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (NAP) ที่ควรมีเนื้อหาและประเด็นที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความรับผิดชอบนอกอาณาเขตไปปฏิบัติอีกด้วย

นอกจากนี้ ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ยังได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อข้อตกลงระดับโลกว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน - ความร่วมมือข้ามพรมแดนเพื่อจัดการกับประเด็นปัญหาและการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัวทั้งที่บริเวณชายแดน ระหว่างการเดินทาง ในประเทศต้นทางและในประเทศปลายทาง (The role of NHRIs in the Global Compact for Migration: Cross-border cooperation to address human rights issues and violations against migrants and members of their families at the borders, in transit, origin and receiving countries) โดยกล่าวว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบาทโดยตรงในการทำให้สิทธิมนุษยชนของบุคคลในกลุ่มนี้เป็นผลในทางปฏิบัติได้ในหลายทางขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งอย่างน้อยที่สุด สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียน การตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังผู้โยกย้ายถิ่นฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพและความรู้ความเข้าใจ

ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การวิเคราะห์และประเมินกฎหมายและระเบียบ/ข้อบังคับภายในประเทศที่มีอยู่ รวมทั้ง อนุสัญญาระหว่างประเทศด้วยมุมมองแบบสิทธิมนุษยชน การแจ้งและ/หรือให้การศึกษาเกี่ยวกับ สิทธิของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และความร่วมมือกันระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ของประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง นอกจากนี้ ในระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชน แห่งชาติและระหว่างประเทศยังสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และตัวอย่างการปฏิบัติเพื่อให้การคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานดำเนินการได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งตามข้อเสนอในข้อตกลงระดับโลกว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน (GCM) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถช่วยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ระดับชาติและ/หรือระดับภูมิภาคว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน การทำหน้าที่เป็นศูนย์วิจัยและศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวกับประเด็นว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน การทำหน้าที่ในภาคส่วนในการพัฒนาศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของสหประชาชาติว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน ตลอดจนการติดตามและการประเมินผลการดำเนินการของรัฐตามข้อตกลงระดับโลกว่าด้วยการโยกย้าย ถิ่นฐาน (GCM)

เพื่อให้ความร่วมมือที่ข้ามพรมแดนเกิดประโยชน์มากที่สุด ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ของฟิลิปปินส์เสนอว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาจดำเนินการความร่วมมือได้ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในแบบทวิภาคี เพื่อดำเนิน การกิจในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านร่วมกัน ซึ่งในปี ๒๕๕๒ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ (CHRP) ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของจอร์แดน (Jordan National Center for Human Rights) นอกจากนี้ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ ยังได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของเครือข่าย GANHRI ด้วยความเข้มแข็ง ซึ่ง GANHRI ถือเป็นเครือข่ายของ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับโลกที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการมีบทบาทที่เข้มแข็งของสถาบัน สิทธิมนุษยชนแห่งชาติในด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ

(๓) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซีย (SUHAKAM)

ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียได้นำเสนอตัวอย่างกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ข้ามพรมแดนโดยภาครัฐกิจของมาเลเซีย จำนวน ๒ กรณี ได้แก่ (๑) กรณีการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ ดอนสะฮงที่สร้างกั้นแม่น้ำโขงในเขตประเทศลาวตอนใต้ และ (๒) กรณีสวนปาล์มน้ำมันขนาดใหญ่ ที่เมือง Tanintharyi ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเมียนมา ซึ่งทั้ง ๒ กรณี สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ของมาเลเซียพบว่า มีข้อจำกัดในการดำเนินการ เช่น สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียไม่สามารถ เข้าไปดำเนินการสอบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงในเขตแดนของต่างประเทศได้เนื่องจากอำนาจและหน้าที่

ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียถูกจำกัดตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียที่มีอำนาจในการสอบสวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงได้เฉพาะภายในอาณาเขตของมาเลเซียเท่านั้น นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและงบประมาณ ทำให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียต้องให้ความสำคัญกับกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในเขตแดนของมาเลเซียก่อน ตลอดจนการไม่มีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกรณีของประเทศลาว ทำให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียไม่มีช่องทางในการส่งเรื่องต่อ แต่ในกรณีของเมียนมานั้น สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของมาเลเซียได้ดำเนินการส่งคำร้องเพื่อให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเมียนมาดำเนินการต่อไป

(๔) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ - เลสเต (PDHJ)

ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ - เลสเต ได้นำเสนอภาพรวมเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ - เลสเต ตลอดจนวิธีการในการรับเรื่องร้องเรียน การติดตามสถานการณ์ และการดำเนินการเมื่อมีกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น นอกจากนี้ ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของติมอร์ - เลสเต ได้นำเสนอแลกเปลี่ยนกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดนโดยภาคธุรกิจของต่างประเทศที่เข้ามาประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษของติมอร์ - เลสเต ที่ได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายด้านและหลายขั้นตอนในระหว่างการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาที่ดิน ซึ่งรวมไปถึงการก่อสร้างถนนและเขื่อนเก็บกักน้ำสำหรับใช้ในโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(๕) สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซีย (Komnas HAM)

ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซียได้นำเสนอภาพรวมของอำนาจทางกฎหมายซึ่งตามรัฐธรรมนูญอินโดนีเซียได้กำหนดให้รัฐบาลอินโดนีเซียมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนทุกคนในเขตแดนของประเทศอินโดนีเซีย ขณะเดียวกัน กฎหมายของอินโดนีเซีย มาตรา ๕ ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการรับคำฟ้องและการไต่สวน ในกรณีที่บุคคลสัญชาติอินโดนีเซียไปดำเนินการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายนอกอาณาเขตของอินโดนีเซีย ซึ่งศาลสามารถรับฟ้องกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศที่รัฐบาลอินโดนีเซียให้สัตยาบันแล้ว ประกอบด้วย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

และสมาชิกในครอบครัว (CMW) และอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรี และเด็ก (ACTIP)

ในส่วนของการประสพการณ์ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซียนั้น ผู้แทนสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซียได้นำเสนอแลกเปลี่ยนหลายกรณี เช่น (๑) กรณีที่เกาะเบนจินา ซึ่งบริษัทผู้ประกอบการประมงของต่างประเทศได้เข้ามาตั้งฐานประกอบการบนเกาะเบนจินา และได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของชุมชนพื้นเมืองและชนพื้นถิ่นดั้งเดิม รวมทั้งลูกเรือชาวต่างประเทศในหลายด้านที่รวมไปถึงสิทธิในชีวิต สิทธิในการสมรส เสรีภาพจากการตกเป็นทาส เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพจากการถูกกระทำทรมานหรือทารุณกรรม สิทธิในการได้รับสวัสดิการ และสิทธิเด็ก (๒) กรณีแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งในระหว่างปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอินโดนีเซียได้รับเรื่องร้องเรียนรวม ๕๗ เรื่อง ซึ่งเป็นกรณีแรงงานชาวอินโดนีเซียที่ไปทำงานในต่างประเทศถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น การไม่ได้รับค่าจ้าง การถูกทำร้ายร่างกาย การเสียชีวิตโดยฉับพลันโดยไม่ทราบสาเหตุ การไม่ได้รับการประกันสุขภาพ (๓) กรณีหมอกควันข้ามพรมแดน และ (๔) กรณีผู้ลี้ภัยชาวต่างประเทศที่เดินทางหลบหนีเข้ามาในอาณาเขตของประเทศอินโดนีเซียโดยผิดกฎหมาย

(๖) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นผู้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและหน้าที่ของ กสม. ตาม พรบ. ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ นอกจากนี้ ได้นำเสนอสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาประกอบการของบริษัทเอกชนจากต่างประเทศ เช่น กรณีโรงไฟฟ้าถ่านหิน กรณีเหมืองแร่ กรณีเกษตรพันธสัญญา กรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จากนั้นได้นำเสนอประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกรณีความรับผิดชอบนอกอาณาเขตและการลงทุนข้ามพรมแดนของภาคเอกชนของไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศซึ่งมีกรณีตัวอย่าง ๑๒ กรณี โดยจากกรณีทั้งหมดนี้ กสม. ไทยได้รับเรื่องร้องเรียนไว้ ๖ เรื่อง รวมทั้งการฉายวิทัศน์ที่ดำเนินการร่วมกับองค์กร Earth Rights International ในการเข้าไปตรวจสอบผลกระทบของโครงการเขตนครรัฐกิจพิเศษทวายโดยภาคเอกชนไทยในอาณาเขตของประเทศเมียนมาโดยนางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. และเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs)

หลังจากนั้น ผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้นำเสนอความคืบหน้าในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย (NAP) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญใน ๔ ประเด็น ประกอบด้วย (๑) แรงงาน (๒) ที่ดิน สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ (๓) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และ (๔) การลงทุนที่ข้ามพรมแดนและบริษัทข้ามชาติ

นอกจากนี้ ผู้แทนสำนักงาน กสม. ได้นำเสนอข้อท้าทาย รวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของภูมิภาคและข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสนอให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมมือกันในการทำวิจัย การพัฒนาศักยภาพ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องประเด็นผลกระทบจากการลงทุนที่ข้ามพรมแดนและความรับผิดชอบนอกอาณาเขต

๕. การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการไต่สวนระดับชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฟิลิปปินส์

นาย Roberto Cadiz กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ (CHRP) ได้นำเสนอเกี่ยวกับการจัดการไต่สวนระดับชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฟิลิปปินส์ ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ยังมีความไม่ชัดเจนและยากที่จะทำนายผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งมีความไม่ชัดเจนในเรื่องเขตอำนาจเนื่องจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นกับทั่วทั้งโลกไม่ได้จำกัดอยู่ที่เขตอำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งประชาชนฟิลิปปินส์ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบสูงมาก

ในระยะเริ่มแรก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิมนุษยชนของฟิลิปปินส์ยังไม่ได้ให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นสิทธิมนุษยชนกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากนัก และเห็นว่าประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเพียงอุดมคติแบบอเมริกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ได้รับความสนใจจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคอเมริกา (American Commission on Human Rights) ก่อนหน้านี้ ทำให้กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมและประชาชนฟิลิปปินส์ส่วนหนึ่งได้อาศัยช่องทางนี้ในการเชื่อมโยงประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิทธิมนุษยชนเข้าด้วยกัน และพยายามที่จะมีส่วนร่วมในทางใดทางหนึ่งผ่านกลไกของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคอเมริกา

ต่อมา ในปี ๒๕๕๘ ฟิลิปปินส์ถูกพายุไต้ฝุ่นไห่เยี่ยน (Haiyan) พัดทำลาย ทำให้มีผู้เสียชีวิตจากพายุดังกล่าวมากกว่า ๖,๐๐๐ คน เกิดเป็นโศกนาฏกรรมทั่วทั้งประเทศ ทำให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนของที่ประชุมว่าด้วยความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ (Climate Vulnerable Forum – CVF) ซึ่งเป็นความร่วมมือของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน เพื่อให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกซึ่งทั้งหมดเป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดได้มีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวมของกลุ่ม ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับว่าความสูญเสียและความเสียหายจำนวนมากที่เกิดขึ้นในโลกเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของฟิลิปปินส์ได้เริ่มกระบวนการไต่สวนระดับชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฟิลิปปินส์ในปี ๒๕๖๑ แต่ยังคงพบว่ามีข้อท้าทายหลายประการ เช่น การขาดความรู้และวิธีการไต่สวนที่เป็นวิทยาศาสตร์ การถูกจำกัดด้วยเขตอำนาจศาลในการดำเนินการ

ทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดผลกระทบ รวมทั้งการมีทรัพยากรที่จำกัดและไม่เพียงพอ

๖. การนำเสนอมุมมองทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนระดับชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฟิลิปปินส์

ดร. Sivan Kartha นักวิทยาศาสตร์อาวุโส สถาบันสิ่งแวดล้อมสตอกโฮล์ม (SEI) ได้นำเสนอแนะมุมมองทางวิทยาศาสตร์โดยกล่าวว่า ผู้ผลิตเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นตัวการสำคัญของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดของปัญหาโลกร้อน โดยร้อยละ ๗๑ ของก๊าซเรือนกระจกที่มีอยู่ในปัจจุบันถูกปล่อยขึ้นภายหลังปี ๒๕๓๑ โดยบริษัทขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ๑๐๐ บริษัท ร้อยละ ๓๒ ของก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาทั้งหมดปล่อยโดยวิสาหกิจหรือกิจการที่รัฐเป็นเจ้าของ และร้อยละ ๕๑ ของก๊าซเรือนกระจกที่มีอยู่ในปัจจุบันปล่อยออกมาโดยบริษัทผู้ผลิตเชื้อเพลิงฟอสซิลรวมกันเพียง ๒๕ บริษัทเท่านั้น

วิธีเดียวที่จะลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ข้อ ๒ โดยการควบคุมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน ๒ องศาเซลเซียสเทียบกับระดับอุณหภูมิช่วงก่อนยุคพัฒนาอุตสาหกรรม และความพยายามจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิให้อยู่ที่ ๑.๕ องศาเซลเซียสเทียบกับระดับอุณหภูมิช่วงก่อนยุคพัฒนาอุตสาหกรรม โดยตระหนักว่าความพยายามนี้จะช่วยลดความเสี่ยงและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลงอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด และการเพิ่มความสามารถทางเทคโนโลยีและการพัฒนาที่ก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ การแสวงหาแนวทางที่ลดหรือไม่เป็นภัยคุกคามต่อความสามารถในการผลิตอาหาร และการเพิ่มการไหลเวียนของเงินทุนไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ก่อก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ และการปรับตัวต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

๗. มุมมองขององค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต

(๑) องค์กร Asia Pacific Forum on Women, Law and Development (APWLD)

ผู้แทนองค์กร APWLD ได้นำเสนอเกี่ยวกับการทำงานในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ขององค์กร APWLD ทำให้พบว่าประชากรของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ที่มีอยู่ประมาณ ๔.๕๔ พันล้านคน หรือร้อยละ ๖๐ ของโลกนั้น มีความแตกต่างหลากหลายสูงมาก

องค์กร APWLD มีส่วนร่วมในการทำงานกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดทำปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยความรับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดน

ปี ๒๕๕๗ (Bangkok Declaration on Extraterritorial Human Rights Obligation) และการติดตามกระบวนการในการจัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (The Draft of International Legally Binding Instrument on Transnational Corporations and Other Business Enterprises with Respect to Human Rights) ที่มีผลผูกพัน และการติดตามการจัดทำ Trans-Pacific Partnership (TPP) และ Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement ซึ่งเป็นข้อตกลงทางการค้า การเงิน และเศรษฐกิจที่น่าจะมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ทั้งนี้ จากการทำงานร่วมกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงอย่างใกล้ชิด องค์กร APWLD พบว่าสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคยังไม่มีความเป็นอิสระจากรัฐบาล ไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอ ซึ่งรวมไปถึงงบประมาณและบุคลากร และการไม่มีอำนาจที่เพียงพอในการสืบสวน สอบสวน หรือการแสวงหาข้อเท็จจริง

(๒) องค์กร Earth Rights International (ERI)

ผู้แทนองค์กร ERI ได้นำเสนอต่อที่ประชุมใน ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) ตัวอย่างผลกระทบของการลงทุนโดยภาคเอกชนของไทยในภูมิภาคอาเซียน และ (๒) การรณรงค์เพื่อให้การชดเชยเยียวยาและความรับผิดชอบนอกอาณาเขต ตลอดจนการรณรงค์ทางนโยบายในประเทศไทย โดยในช่วงท้ายการประชุม ผู้แทนองค์กร ERI ได้นำเสนอบทเรียนและข้อเสนอแนะต่อที่ประชุม ดังนี้

- ในกระบวนการประเมินผลกระทบต้องดำเนินการเพื่อรับมือกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นข้ามพรมแดนด้วย โดยให้ชุมชนที่จะได้รับผลกระทบได้เข้ามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง
- ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชนของไทยต้องสามารถใช้กลไกทางศาลและกลไกภายนอกศาลมาใช้ในการแก้ไขปัญหาและการเยียวยา
- การเรียกร้องให้ภาคธุรกิจต้องดำเนินการกระบวนการในการประเมินความเสี่ยงและการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
- บทบาทของรัฐในการติดตามนักลงทุนของไทยและการจัดตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ความรับผิดชอบนอกอาณาเขตของบริษัทภาคธุรกิจ

๘. สรุปผลการอภิปรายกลุ่มย่อยในประเด็นว่าด้วยมุมมองทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชน

ประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (ETOs) เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ โดยเฉพาะผู้แทนของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการลงทุนจากต่างประเทศของนักลงทุนที่มีสำนักงานที่ตั้งหลักอยู่ในประเทศอื่น เช่น กรณีบริษัทเหมืองแร่สัญชาติแคนาดาที่เข้ามาลงทุนในฟิลิปปินส์ หรือกรณีการเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านของนักลงทุน

จากประเทศไทย กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ และผลในทางปฏิบัติที่นอกเหนือเขตแดนของรัฐ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐในหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศ กำลังพัฒนา ล้มเหลวต่อความรับผิดชอบในการควบคุมบริษัทภาคเอกชนของตนที่ไปลงทุนในต่างประเทศ ให้ต้องประกอบกิจการที่ดี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนอันเกี่ยวเนื่องกับการประกอบการของนักลงทุนในต่างประเทศจะต้องเริ่มพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนการระดมทุน เพื่อการลงทุน ต้องพิจารณาทั้งรูปแบบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สำคัญซึ่งรับรู้โดยทั่วไปและการต้องคิดหรือวิเคราะห์ถึงรูปแบบการละเมิดหรือผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในรูปแบบใหม่ด้วย ดังนั้น การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจึงต้องวิเคราะห์อย่างรอบด้านที่สุด

๙. แนวทางในอนาคต (The Way Forward) และการสรุปผลการประชุม

การประกอบการและการจดทะเบียนนิติบุคคลมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การระบุเจ้าของกิจการ มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น เมื่อต้องหาว่าใครเป็นผู้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อกิจการจึงต้องพิสูจน์ว่าใครเป็นผู้ลงทุนในโครงการ ใครเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใครเป็นผู้รับรายได้ที่เกิดขึ้นจากโครงการ และเงินที่ได้มาจากกิจการนั้นโยกย้าย ถ่ายเท หรือแบ่งปันไปที่ใครบ้าง หากสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ แม้เพียงบางส่วนก็จะทำให้ทราบความเป็นเจ้าของกิจการได้ถูกต้องมากขึ้น

การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบนอกอาณาเขตยังคงเป็นประเด็นที่มีช่องว่าง ดังนั้น ในการดำเนินการกิจของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรต้องมีมุมมองที่เป็นบวกและมีความยืดหยุ่น และมองหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใหม่ ๆ ที่จะสามารถมีส่วนช่วยในการสนับสนุนภารกิจของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เช่น ภาคประชาสังคม องค์กรนอกภูมิภาค องค์กรระหว่างประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นองค์กรที่ควรได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทที่เพิ่มมากขึ้น ในการจัดการกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของคนในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ที่ประชุมมีการอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต ดังนี้

(๑) ประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (ETOs) ถือเป็นประเด็นที่ยังมีแนวคิดที่หลากหลาย ในภูมิภาคทั้งการทบทวนการศึกษาที่ผ่านมา การบังคับใช้กฎหมาย การอภิปรายของผู้นำ การลงทุนในต่างประเทศ และรวมไปถึงบทบาทภายในประเทศที่มีต่อประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต

(๒) กลไกการรับเรื่องร้องเรียนจะเป็นวิธีการที่จะทำให้กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดนเป็นที่รับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

(๓) ควรต้องมีการทำงานโดยมีศูนย์กลางร่วมกัน การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของกลไกที่หลากหลายที่เข้มแข็งทั้งภายในและที่ร่วมกับกลไกภายนอกภูมิภาค ร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม จะทำให้การทำงานในประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (ETOs) มีความชัดเจนและพัฒนาได้มากยิ่งขึ้น

(๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทมากขึ้นในการนำประชาชนพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคม

(๕) องค์กรและผู้แทนขององค์กรที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ถือเป็นกลุ่มแนวหน้าของประเด็นความรับผิดชอบนอกอาณาเขต (ETOs) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่ง SEANF ควรพัฒนาตนเองให้เป็นกลไกที่จะร่วมมือกันในการรับมือกับประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ข้ามพรมแดนในภูมิภาคในอนาคตต่อไป

สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ตุลาคม ๒๕๖๑